УДК 811.111’373.2:59

Долбіна К. Д.,
Одеський національний університет ім. І. І. Мечникова, м. Одеса

БУДОВА ЗООНІМНИХ ПРОПРІАЛЬНИХ ОДИНИЦЬ

У статті розглядаються структурні класифікації пропріальних одиниць, які були запропоновані В.В. Німчуком, О.В. Суперанською, Н.В. Подольською та М.М. Торчинським. Робиться спроба на їх основі створити власну структурну типологію зоонімічних власних назв.
Ключові слова: *зоонім, структурний тип, простий, складний, складений.*

В статье рассматриваются структурные классификации проприальных единиц, которые были предложены В.В. Нимчуком, А.В. Суперанской, Н.В. Подольской и М.Н. Торчинским. Делается попытка на их основе создать собственную структурную типологию зоонимических имен собственных.
Ключевые слова: *зооним, структурный тип, простой, сложный, составной.*

Structural classifications of proper nouns, created by V.V. Nimchuck, A.V. Superanskaya, N.V. Podolskaya and M.M. Torchynskyi, are analysed in this article. An attempt is made to create on their foundation an original structural typology of zoonyms.
Key words: *zoonym, structural type, simple, compound, complex.*

Систематизації будови онімних одиниць приділяли увагу багато вчених, зокрема Ф. Міклошич [10], П. Скок [11], С. Роспонд [12], В. Никонов [3], В.Д. Бондалетов [1], В.В. Німчук [4], О.В. Суперанська [7], Н.В. Подольська [6], М.Л. Худаш [9], С.М. Пахомова [5], Н.М. Лєсовець [2], М.М. Торчинський [8] та інші. Таке велике зацікавлення саме цим аспектом власних назв одночасно з остаточною невирішеністю даної проблеми щодо зоонімів зумовлює **актуальність** цієї статті. **Об’єктом** дослідження є зоонімічний простір англійської мови, **предметом** було обрано будову зоонімічних пропріальних одиниць. **Матеріалом** дослідження прослугували зоонімитварин Лондонського зоопарку, обрані методом суцільної вибірки з сучасних ЗМІ.

Найважливішими розробками, які були присвячені структурній організації онімів, вважаємо праці В.В. Німчука, О.В.Суперанської, Н.В. Подольської та М.М. Торчинського, з розгляду яких почнемо дану статтю. В.В. Німчук у 1966 році запропонував структурну систематизацію власних назв, яка базувалася на кількості їх компонентів. Він виокремлював **прості**назви, до яких належать одноосновні імена [4, с. 27, п. 172], **складні**, або ономастичні композити [4, с. 27, п. 171], які розрізняв на **справжні складні** [4, с. 27 п.1713] та **несправжні складні** [4, с. 27, п. 1714], а також **абревіатурні** [4. с. 28, п. 1733]. Крім того В.В. Німчук розподіляв **зрощені** власні назви (сполучені, лігатурні) [4, с. 28, п. 174] та **ономастичні словосполучення**, назви-словосполуки [4, с. 28, п. 175]. О.В. Суперанська у 1969 році описала **однослівні** – прості непохідні, а також похідні, **складні** та **багатослівні** топоніми [7]. Н.В. Подольська у своїй праці 1988 року розрізняє **прості** оніми, серед яких є одноосновні та однослівні, **складні** – двоосновні, тавтологічні, абревійовані, акроніми, афіксальні та власне композити й юкстапозити, а крім того **складені** – назви-словосполучення, фрази, речення, подвійні оніми, таутоніми та антропоформули [6].

Тож, слідом за М.М. Торчинським, вважаємо за необхідне розмежувати власне структурну класифікацію онімів від інших. Вчений зауважив, що “засвідчено і певне ототожнення структурної типології онімів з іншими, передусім словотвірною, мотиваційною, за формою, походженням тощо, що зумовлює їх часткове ускладнення або спрощення” [8, с. 445], та запропонував, зокрема у своєму дисертаційному дослідженні у 2010 році, розподіл онімів на прості, складні та складені. До **простих** належать однослівні однокореневі власні назви, які підрозділяються на **безафіксні** та **афіксальні** [8, с. 445], наприклад, ми знаходимо серед тварин Лондонського зоопарку горилу на ім’я *Guy* або сову *Eros*. Загальна кількість безафіксних зоонімів складає 39 одиниць (55,7% від загальної кількості). Прості афіксальні зооніми є також частотними у досліджуваному матеріалі – 18 одиниць (25,7 %). Прикладами цього структурного типу можуть бути власні назви орла *Goldie* та жирафи *Crackers*, причому серед тварин згаданого зоопарку переважають зооніми із зменьшувально-пестливими суфіксами.

До **складних** пропріальних одиниць належать однослівні **двокореневі** чи **багатоосновні**, які можуть бути власне композитами, афіксальними композитами чи абревіатурами [8, с. 445]. У аналізованому матеріалі знаходимо тільки 4 складних зооніма – 3 композити та 1 абревіатуру (4,3 та 1,4 % відповідно): мангуст *Pipsqueak*, альпака *Delboy* та лев *Lucifer* (під інвентарним номером, зрозуміло, 666), абревіатура ж зустрічається лише у імені какаду *Mr.T*.

До **складених** відносимо дво- та багатослівні оніми, які у свою чергу поділяються на **оніми-словосполуки**, **оніми-словосполучення** та **оніми-фрази** [8, с. 446], причому під першими М.М. Торчинський розуміє поєднання повнозначної частини мови зі службовою, переважно з прийменником, до других відносить безприсудкові структури сурядного чи підрядного типу, а до третіх – предикативні конструкції. Слід зауважити, що було знайдено приклади тільки другого типу (9 одиниць, 12,9 %) – як сурядні (панди *ChingChing, MingMing, BaoBao, ChiChi*) так і підрядні (коала *Two-toedsloth*). Причому назви першого підтипу, за винятком *LienHo*, складаються з двох тотожних елементів, що може бути зумовлено прагматичною спрямованістю цих онімів на специфічну аудиторію – дітей. Подібні ономатопоетичні імена краще запам’ятовуються, а також включають елемент гри.

Загальний розподіл структурних типів аналізованих англомовних зоонімів можна представити у наступній таблиці:

© Долбіна К. Д., 2013

Таблиця 1
Розподіл структурних типів зоонімів

Структурний тип	Структурний підтип	Кількість	%
прості	безафіксні	39	55,7
	афіксальні	18	25,7
складні	власне композити	3	4,3
	афіксальні композити	0	0
	абревіатури	1	1,4
складені	словосполуки	0	0
	словосполучення	9	12,9
	фрази	0	0
Всього		70	100

Аналіз отриманих даних дозволяє нам скорегувати структурну класифікацію англомовних зоонімів, а саме залишити базовий розподіл на прості, складні та складені типи, але вилучити з подальшого розподілу афіксальні композити, словосполуки та фрази. Перший структурний підтип не використовується у англомовній зооніміі через аналітичний характер англійської мови, а два інші – словосполуки та фрази – не зустрічалися у досліджуваному матеріалі через специфічний характер власне зоонімів. Таким чином, можемо висновувати, що будова англомовних зоонімних одиниць має свою національну специфіку. У подальших розвідках цікавим видається порівняння структурних типів зоонімів різних мов, зокрема англійської, української та російської, що дозволить розробити універсальну класифікацію будови зоонімічних пропріальних одиниць.

Література:

1. Бондалетов В. Д. Русская ономастика / В. Д. Бондалетов. – М. : Просвещение, 1983. – 224 с.
2. Лєсовець Н. М. Ергонімія м. Луганська: структурно-семантичний і соціально-функціональний аспекти : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 – укр. мова / Н. М. Лєсовець. – Луганськ, 2007. – 295 с.
3. Никонов В. А. Славянский географический тип / В. А. Никонов // Вопросы географии. – Сб. 58. – М., 1962. – С. 17-33.
4. Німчук В. В. Українська ономастична термінологія / В. В. Німчук // Повідомлення Української ономастичної комісії. – К. : Наукова думка, 1966. – Вип. 1. – С. 24-43.
5. Медвідь-Пахомова С. М. Еволюція антропонімних формул у слов'янських мовах / С. М. Медвідь-Пахомова. – Ужгород : Ліра, 1999. – 248 с.
6. Подольская Н. В. Словарь русской ономастической терминологии / Н. В. Подольская. – М. : Наука, 1988. – 192 с.
7. Суперанская А. В. Структура имени собственного. Фонология и морфология / А. В. Суперанская. – М. : Наука, 1969. – 208 с.
8. Торчинський М. М. Структура, типологія і функціонування онімної лексики української мови : дис. ... докт. філол.наук : 10.02.01– укр. мова / М. М. Торчинський. – К., 2010. – 502 с.
9. Худаш М. Л. З історії української антропонімії / М. Л. Худаш. – К. : Наукова думка, 1977. – 235 с.
10. Miklosich F. Die slavischen Ortsnamenaus Appellativen / F. Miklosich. – T. XXI. – Wien, 1872. – S. 3-105.
11. Skok P. Prilozi k ispitavanju srpsko hrvatskih imena mjesta / P.Skok // Rad Jugoslavenske Akademije znanosti i umjetnosti. – CCXXIV. – 1921. – S. 12-24.
12. Rospond S. Klasyfikacja strukturalno-gramatyczna słowiańskich nazw geograficznych / S. Rospond // Prace Wrocławskiego towarzystwa naukowego. – Ser. A, # 58. – Wrocław:Wyd-wo PAN, 1957. – 73 s.